

POSTANOWIENIE

Dnia 23 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski

w sprawie **P. K.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 23 maja 2023 r.

pisma obrońcy skazanego potraktowanego jako wniosek o wyłączenie od udziału w sprawie SSN Adama Rocha

na podstawie art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2021 r., poz. 1904 t.j. z dnia 21.10.2021 ze zm.) i art. 41 § 1 k.p.k. *a contrario*

p o s t a n o w i ł:

wniosek o wyłączenie SSN Adama Rocha od udziału w sprawie o sygn. akt IV KK 89/23 pozostawić bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 30 marca 2023 roku obrońca skazanego wniósł o stwierdzenie zaistnienia przesłanek naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności wobec SSN Adama Rocha w myśl art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym. W uzasadnieniu wniosku wskazano, iż SSN Adam Roch nie posiada przymiotu niezawisłego i bezstronnego sądu, który to standard określony został w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych oraz art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Nadto obrońca wskazał, iż kasacja oparta została na podstawach, które odniesienie znajdują także do SSN Adama Rocha, a zatem rozpoznanie przezeń sprawy stanowić będzie nienależytą obsadę sądu.

Zarządzeniem z dnia 17 kwietnia 2023 roku, sygn. IV KB 11/23, Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Karnej odrzucił powyższy wniosek. Jednocześnie na podstawie art. 118 § 2 k.p.k. zarządziłby wniosek ten, z uwagi na treść jego uzasadnienia oraz treść kasacji, potraktować jako wniosek o wyłączenie sędziego.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Pismo potraktowane jako wniosek o wyłączenie sędziego w aktualnym stanie procesowym należy uznać za niedopuszczalne z mocy ustawy, co skutkować musi pozostawieniem go bez rozpoznania.

Z przedstawionej we wniosku argumentacji wynika, że przyczyn naruszenia niezawisłości i bezstronności SSN Adama Rocha autor wniosku upatruje przede wszystkim w procedurze powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Z treści art. 41 § 1 k.p.k. wynika, że sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności w danej sprawie. Judykatura ukształtowała na gruncie art. 41 § 1 k.p.k. określony katalog przesłanek wyłączenia sędziego, które wywodzą się z relacji sędziego i strony postępowania, oceny zachowania sędziego w toku rozpoznania sprawy, czy też jego zachowania i wypowiedzi poza rozprawą dotyczących przedmiotu procesu.

Na tym tle należy pamiętać, iż Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 4 marca 2020 r., P 22/19, stwierdził, że art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z 12.05.2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. z 2021 r. poz. 269), jest niezgodny z art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP. Oznacza to, że decyzja o wyłączeniu sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. nie

może przyjmować za podstawę faktyczną okoliczności, iż dany sędzia został powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa działającej i ukształtowanej na podstawie obecnie obowiązujących przepisów, czego domaga się obrońca. Jakikolwiek działanie (w tym orzekanie) kwestionujące ostateczność wyroków Trybunału Konstytucyjnego stanowiłoby oczywiście naruszenie art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, będącej zgodnie z jej art. 8 ust. 1 najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej. Wszystkie zaś organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji). Nie można więc niejako pod pozorem „walki o praworządność” podejmować żadnych działań w sposób oczywisty sprzecznych z ustawą zasadniczą. Podstawą takich działań nie może być także w omawianym zakresie standard wynikający z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, który również musi być zgodny z Konstytucją. Nadto Konwencja ta nie przewiduje samodzielnego uregulowania dotyczącego możliwości i podstaw wyłączenia sędziów sądów krajowych od orzekania.

Zwrócić należy także uwagę, że obowiązujący od dnia 15 lipca 2022 roku art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2021 r., poz. 1904 t.j. z dnia 21.10.2021 ze zm.) – bezwzględnie i jednoznacznie wskazuje, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności.

W istocie zatem okoliczności te mogą być badane wyłącznie w trybie przewidzianym w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, o co zresztą postulował obrońca. Przepis ten jest przepisem późniejszym względem art. 41 § 1 k.p.k., jako że został dodany przez art. 1 pkt 24 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. (Dz.U.2022.1259) zmieniającej ustawę o Sądzie Najwyższym z dniem 15 lipca 2022 r. W istocie wprowadził on szczególne postępowanie, którego przedmiotem jest właśnie badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i bezstronności, z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu oraz postępowania po powołaniu. Zakres przedmiotowy tego unormowania jest niewątpliwie odmienny od zakresu przewidzianego przez art. 41 § 1 k.p.k., o czym przesądza przywołany wyżej wyrok TK o sygn. P 22/19. **Test**

niezależności i niezawisłości przewidziany w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym to jedyne narzędzie mające umocowanie prawne, przewidziane przez obowiązujące na terenie Rzeczypospolitej Polskiej prawo, pozwalające na możliwość weryfikacji bezstronności i niezawisłości sędziego Sądu Najwyższego. W razie złożenia odpowiedniego, spełniającego warunki formalne wniosku, kontroli tej dokonuje się w kontekście dwóch kryteriów, a więc okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego i jego postępowaniu już po powołaniu. Tymczasem w realiach sprawy te właśnie okoliczności podniósł obrońca w wywiedzionym wniosku. Jedynie uchybienia formalne spowodowały, iż złożony w prawidłowym trybie wniosek nie mógł być procedowany w trybie jakim żądał tego wnioskodawca.

Wniosek obrońcy o wyłączenie SSN Adama Rocha nie może zatem być więc procedowany w trybie art. 41 § 1 k.p.k. – i to z kilku powodów, o których wspomniano powyżej.

Po pierwsze, okoliczności, na które powołał się obrońca, nie wchodzą w zakres unormowania art. 41 § 1 k.p.k., zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 marca 2020 r., P 22/19. Orzekanie na tej podstawie byłoby oczywiście niezgodne z Konstytucją, choćby z jej art. 7. Zasadniczo już sama ta okoliczność determinuje niedopuszczalność składania wniosku z tak określonymi podstawami wyłączenia, a w konsekwencji konieczność pozostawienia go bez rozpoznania. Po wtóre jednak, treść art. 29 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym przesądza, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Wreszcie, przepis art. 29 § 5 uSN jest przepisem późniejszym względem art. 41 § 1 k.p.k. Moment jego wprowadzenia do porządku prawnego w myśl zasady *lex posterior derogat priori* implikuje skutek derogujący z art. 41 § 1 k.p.k. tej jego części, w której przedmiot obu regulacji mógłby się pokrywać.

Konsekwencją tego stanu rzeczy jest konieczność uznania, iż **niedopuszczalne jest stosowanie art. 41 § 1 k.p.k. w sytuacji, gdy z treści wniosku o wyłączenie sędziego wynika, że dotyczy on okoliczności**

przewidzianych w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, a tak właśnie jest w niniejszej sprawie. Podstawę wniosku stanowiły tu bowiem zasadniczo okoliczności dotyczące trybu powołania SSN Adama Rocha. Sygnalizowane przez obrońcę okoliczności mogły być poddane badaniu w postępowaniu testowym. Podobnie tam też analizie poddana by została kwestia ewentualnego wpływu okoliczności towarzyszących powołaniu na kwestie związane z rozpoznawaną sprawą, a więc także tożsamości okoliczności towarzyszących powołaniu SSN Adama Rocha i sędziów rozpoznających sprawę w postępowaniu merytorycznym. Skoro jednak obrońca uchybił wymogom formalnym do zainicjowania postępowania testowego, to uchybienia te nie powinny być konwalidowane poprzez potraktowanie wniosku jako wniosek o wyłączenie, wbrew nawet intencjom wnioskodawcy.

Z powyższych względów wniosek obrońcy był niedopuszczalny, co skutkować musiało koniecznością pozostawienia go przez Sąd Najwyższy bez rozpoznania.

(BB)

[ms]